

FORORD

Ved årsskiftet 1997/98 inngikk Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling (ILS) ved Universitetet i Oslo en avtale med grunnskoleavdelingen i det daværende Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) om å gjennomføre den internasjonale undersøkelsen *Civic Education Study* i Norge. Resultatene fra denne undersøkelsen foreligger i rapporten *Demokratisk beredskap og engasjement hos 9. klassinger i Norge og 27 andre land*, som ble publisert i august 2001. (Acta Didactica 1/2001)

Høsten 1999 ble det opprettet kontakt mellom ILS og videregående avdeling i KUF om en utvidelse av Civic-undersøkelsen. Kontakten førte til en avtale mellom ILS og KUF om å utvide Civic-studien i Norge til også å gjelde en undersøkelse av 2.-klassinger i videregående skole. Prosjektstyring og kontakt ble høsten 2000 overført fra KUF til avdeling for dokumentasjon og analyse i Læringssenteret (LS).

ILS ved Civics prosjektgruppe arbeidet våren 2000 med utforming og gjennomføring av undersøkelsen. Analysen av datamaterialet har foregått høsten 2001 og våren 2002. Denne publikasjonen er hovedrapporten for undersøkelsen av demokratisk beredskap og engasjement hos eldre elever, 2.-klassinger i videregående skole.

Prosjektleder Rolf Mikkelsen har hatt hovedansvaret for rapporten, og han har særlig arbeidet med metodespørsmålene, den kognitive delen av undersøkelsen, elevenes interesse og engasjement og drøftingen av skolens rolle. Dag Fjeldstad har arbeidet med holdninger til innvandrere, anti-demokratiske grupper, kvinner og myndighetene samt analysen av lærerspørsmålene. Hein Ellingsen har arbeidet med oppfatningene av demokratiet, den gode samfunnsborger og statens rolle og med elevenes holdninger til nasjonen. Alle i gruppen har arbeidet med kapittelet om målanalyse. Svein Lie har overvåket utviklingen av dataene, bruken av dataene og analysen, og han har gitt råd om utformingen av rapporten. Marion Lunde Caspersen har tilrettelagt dataene for analyse og har laget og bearbeidet tabellene i rapporten.

Prosjektmedarbeidere i grunnskoleundersøkelsen som forlot prosjektet i 2001, Elisabeth Buk-Berge og Annette Sund, deltok i utviklingen og utformingen av instrumentene og innsamlingen av data til undersøkelsen i videregående skole.

Et nordisk samarbeid og nettverk har bidratt til en vellykket gjennomføring av Civic-undersøkelsene. Samarbeidet har foregått mellom Universitetet i Jyväskylä i Finland, Danmarks Pedagogiske Universitet, Universitet i Tallin i

Estland og Statskontoret, Ungdomsstyrelsen og Skolverket i Stockholm, Sverige. En særlig takk for godt samarbeid rettes herved til medarbeiderne Jens Bruun og Jens Johansen i Danmark, Sakari Suutainen i Finland, Anu Toots og Tõnu Idnurm i Estland og Tiina Ekman og Ingrid Munch i Sverige.

Til slutt en takk til *Læringscenteret* og særlig *Seksjon for dokumentasjon og analyse* ved avdelingsdirektør Anne-Berit Kavli og prosjektleder Eva Schøyen for positiv kontakt og oppfølging av undersøkelsen.

Oslo, 21.8.2002

Rolf Mikkelsen /s/

Strukturen i rapporten

Det første kapittelet tar for seg undersøkelsen, dens internasjonale og nasjonale organisering, metodene, instrumentene og hovedtrekk ved analysen.

I kapittel 2, «Skolen og demokratiopplæringen», presenterer vi en analyse av den norske skolens demokratiske dannelsesprosjekt slik det kommer til uttrykk i den felles læreplanen for grunnskole, videregående skole og voksenopplæring (L97), i opplæringsloven og i relevante læreplaner i fag i videregående skole (R94). Dannelsesstenkningen operasjonaliseres i begrepet demokratisk kompetanse, som brukes som et redskap for analyse og vurdering av elevenes *beredskap og engasjement*.

Resultatrapporteringen er delt i tre. Kapittel 3, 4 og 5 handler om *demokratisk beredskap*. Her blir resultatet av kartleggingen av elevenes kunnskaper, ferdigheter, oppfatninger og holdninger presentert. Elevenes kunnskaps- og ferdighetsprofil, deres oppfatning av demokratiet, den gode samfunnsborger og statens rolle, deres holdninger til nasjonen, til likestilling, til innvandrere og forskjellige institusjoner blir kommentert og drøftet.

I kapittel 6 rapporterer vi elevenes *interesse og engasjement*. Elevenes interesse- og deltakelsesprofil ved 18 års alder blir presentert sammen med deres intensjoner om deltakelse når de blir eldre samfunnsborgere.

Kapittel 7 presenterer elevenes egen oppfatning av skolens rolle og lærernes oppfatning av demokratiopplæringen. Rapporten avsluttes med kapittel 8, der tilstand, forskjeller og skole spørsmål blir oppsummert og kommentert.